

คำกริยาบอกการเคลื่อนที่ในภาษาไทย

นางจินดา เสงสมบุรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974 - 564 - 297 - 5

010716

MOTION VERBS IN THAI

Mrs. Jinda Hengsomboon

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Arts

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์

คำกริยาบอกการเคลื่อนที่ในภาษาไทย

โดย

นางจินดา เสงสมบูรณ์

ภาควิชา

ภาษาไทย

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์
รองศาสตราจารย์ ดร.นาวรรณ พันธุ์เมธา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สุประคิม ชูมนาค
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิม ชูมนาค)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศักดิ์ศรี แยมันคาค
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันคาค)

นาวรรณ พันธุ์เมธา
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. นาวรรณ พันธุ์เมธา)

ปราณี กุลละวณิชย์
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์)

พรทิพย์ พุกผาสุข
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ พุกผาสุข)

อรพิมพ์ หงษ์ประยูร
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพิมพ์ หงษ์ประยูร)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ คำกริยาบอกการเคลื่อนที่ในภาษาไทย
 ชื่อนิสิต นางจินดา เสงี่ยมบูรณ์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์
 รองศาสตราจารย์ ดร.นวรรณ พันธุ์เมธา
 ภาควิชา ภาษาไทย
 ปีการศึกษา 2527

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาคำกริยาบอกการเคลื่อนที่ในภาษาไทยว่าจำแนกเป็นประเภทย่อยๆ ได้กี่ประเภท โดยพิจารณาจากการปรากฏกับคำชนิดอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิจารณาว่า คำนามที่ปรากฏกับคำกริยาบอกการเคลื่อนที่เป็นคำนามการกใดใดบ้าง คำกริยาบอกการเคลื่อนที่ที่ตองปรากฏกับคำนามการกใด และอาจปรากฏกับการกใด

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คำกริยาบอกการเคลื่อนที่ที่ตองปรากฏกับคำนาม การกผู้กระทำ และการกผู้ทรง-รับ การกใดการกหนึ่ง หรือทั้ง 2 การกก็ได้ คำกริยาบอกการเคลื่อนที่บางคำ อาจปรากฏกับการกอื่นอีก คือ แหล่งเดิม จุดหมาย จุดผ่าน บริเวณ ผู้มีส่วนร่วม เครื่องมือ และปริมาณ

นอกจากนี้คำกริยาบอกการเคลื่อนที่บางคำ ตองปรากฏกับคำกริยาอื่น ซึ่งมักจะเป็น คำกริยาบอกทิศทางเสมอ คำกริยาบอกการเคลื่อนที่คำหนึ่งตองปรากฏกับคำกริยาบอกทิศทาง และคำวิเศษณ์เสมอ แต่คำกริยาบอกการเคลื่อนที่ส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องปรากฏกับคำกริยาอื่น

เมื่อพิจารณาคำกริยาบอกการเคลื่อนที่ตามการปรากฏกับคำนามการกต่างๆ และคำกริยาชนิดอื่น ๆ แล้ว คำกริยาบอกการเคลื่อนที่อาจจำแนกออกเป็นประเภทย่อยได้ 34 ประเภท

ผลการวิจัยได้เสนอเป็น 5 บท คือ บทที่ 1 เป็นบทนำ กล่าวถึงความจำเป็นของ-
ปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานการวิจัย ขอบเขตการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย
และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้ บทที่ 2 ศึกษาเรื่องการจำแนกชนิดคำกริยา
ในภาษาไทยของนักไวยากรณ์ของท่าน ซึ่งใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์ต่าง ๆ กัน บทที่ 3 กล่าวถึง
การศึกษาและจำแนกคำกริยาตามแนวไวยากรณ์การก การศึกษาคำกริยาบอกการเคลื่อนที่ของ
นักไวยากรณ์ชาวไทยและชาวต่างประเทศ บทที่ 4 ศึกษาการปรากฏร่วมกันระหว่างคำกริยา
บอกการเคลื่อนที่ในภาษาไทยกับคำนามการกต่าง ๆ และคำชนิดอื่น ๆ โดยละเอียด บทที่ 5
เป็นสรุปผลการวิจัย และเสนอแนะประเด็นที่น่าสนใจเพื่อศึกษาเรื่องคำกริยาในภาษาไทยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Motion Verbs in Thai

Name Mrs. Jinda Hengsomboon

Thesis Advisor Assistant Professor Pranee Kullavanijaya, Ph.D.
Associate Professor Navavan Bandhmedha, Ph.D.

Department Thai

Academic 1984

ABSTRACT

This thesis attempts to study motion verbs in Thai in terms of classification. The cooccurrence of the verb and words of other classes, especially the noun and its case, is used as the classifying criteria.

The conclusion is that motion verbs must cooccur with agent case noun and/or patient case noun. Some motion verbs may cooccur with other cases such as source, path, goal, location, commutation, instrument and measure.

Moreover, some motion verbs must cooccur with other verbs which in most cases are direction verbs. There is one motion verb which must cooccur with direction verbs and adverbs. However, most motion verbs need not cooccur with other verbs.

According to the cooccurrence criteria of classification, there are 34 types of motion verbs.

The research is presented into 5 chapters : chapter 1 is the introduction describing the aspects of problem, objectives, hypothesis, scope, method and expected outcome of this research; chapter 2 reviews the study of the classification of thai verbs by some linguists who use various linguistic theories; chapter 3 describes previous studies and the classifications of verbs using the theory of Case Grammar, and the study of motion verbs by Thai and foreign linguists; chapter 4 is the detailed study of cooccurrence of motion verbs in Thai with different cases of noun and, other classes of words; chapter 5 gives the conclusion and some interesting findings and suggestions for further study of motion verbs in Thai.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา ความช่วยเหลือจากคณาจารย์และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร. นววรรณ พันธเมธา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวิชัย ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้ง 2 ท่านได้กรุณาแนะนำ ช่วยเหลือ ตั้งแต่การพิจารณาเลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์ การวางแผนโครงเรื่อง ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะอันทรงคุณค่าในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาวิทยานิพนธ์ ด้วยความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเสมอมา นอกจากนี้ยังกรุณาให้ยืมหนังสือที่เกี่ยวข้อง และให้กำลังใจตลอดเวลาที่ทำการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. วิจินต์ ภาคพงศ์ ได้กรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเหลือผู้วิจัยเรื่องอื่นๆ อีกมาก ตลอดจนเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมมัตตา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ พุกผาสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพิมพ์ พงศ์ประยูร ได้กรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อาจารย์ ดร. สุภาพร ลักษณยานาวิน ได้กรุณาให้ยืมหนังสือ แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ช่วยแก้ไขข้อความบางตอนในวิทยานิพนธ์นี้

อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย และแผนกทะเบียนและวัดผล วิทยาลัยครูธนบุรี อาทิสุนทร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จันทรศรี นิตยฤกษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาพร มากแจ้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยูร ทรงศิลป์ อาจารย์ ลัดดา สุวรรณเพิ่ม อาจารย์ เกี้ยวลี นนารักษ์ชาวรงค์ ช่วยให้อายุข้อมูลเกี่ยวกับการใช้คำกริยาออกการเคลื่อนที่ ช่วยตรวจทานต้นฉบับบางตอน

อาจารย์ สุนิสา วิลัยรักษ์ อาจารย์ นิพนธ์ เสงี่ยมบูรณ์ ช่วยพิมพ์ต้นฉบับ อัดสำเนา และทำรูปเล่มให้สมบูรณ์

บัณฑิตวิทยาลัย กรุณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยด้วยส่วนหนึ่ง

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาและความช่วยเหลือของท่านที่กล่าวมา
จึงขอกราบขอบพระคุณ และขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

อนึ่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงมิได้ ถ้าผู้วิจัยไม่ได้รับความกรุณาจากคณาจารย์
ภาควิชาภาษาไทย และภาควิชาภาษาสาส์ตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้
ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ความคิด และแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางภาษา นอกเหนือ
จากนี้เมตตาคุณที่ผู้วิจัยได้รับจากอาจารย์ ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจที่จะทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลง
ได้ ผู้วิจัยจึงขอกราบบูชาพระคุณของคณาจารย์ทุกท่าน ตลอดจน ครู อาจารย์ ผู้เคยสั่งสอน
อบรมผู้วิจัยมาแต่อดีตถึงปัจจุบัน คุณพ่อ คุณแม่ ผู้เป็นครูคนแรกของผู้วิจัยไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

จินดา เสงี่ยมบูรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญตาราง	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
สมมุติฐานการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้	4
2 การศึกษาเรื่องการจำแนกชนิดของคำกริยาในภาษาไทย	5
การจำแนกชนิดของคำกริยาในภาษาไทยของนักไวยากรณ์ บางท่าน ..	5
พระยาอุปกิตศิลปสาร	5
วิจิตร ภาณุพงศ์	6
อุดม วโรตม์สีกขิตถ์	7
กัญจนา สินธวานนท์	10
พรทิพย์ พุกผาสุข	11
นววรรณ พันธุ์เมธา	14
ข้อคิดเห็นจากการศึกษาเรื่องการจำแนกชนิดคำกริยาในภาษาไทย ของนักไวยากรณ์	16

3	ไวยากรณ์การก และคำกริยาบอกการเคลื่อนที่	19
	การศึกษาและจำแนกคำกริยาตามแนวไวยากรณ์การก	19
	แนวคิด ของไวยากรณ์การก	19
	ชุดการกของ फिल्มอร์	21
	ระดับของการก	21
	ประเภทของการก	22
	การจำแนกชนิดของคำกริยาตามแนวไวยากรณ์การก	23
	การศึกษาคำกริยาบอกการเคลื่อนที่ของนักไวยากรณ์บางท่าน	24
	คำกริยาบอกการเคลื่อนที่ตามความเห็นของนักไวยากรณ์	
	ต่างประเทศ	24
	ชาร์ลส์ เจ फिल्มอร์	24
	อาร์ อี ลองเอเคอร์	26
	คอน แอล เอฟ นิลเซน	28
	เปรียบเทียบลักษณะของคำกริยาบอกการเคลื่อนที่ตามความเห็นของ	
	फिल्มอร์ ลองเอเคอร์ และ นิลเซน	32
	คำกริยาบอกการเคลื่อนที่ในภาษาไทย	33
	กัญจนา สินธวานนท์	34
	พงษ์ศรี เลชะวัฒนะ	35
	นววรรณ พันธุมธา	36
	เปรียบเทียบลักษณะคำกริยาบอกการเคลื่อนที่ในภาษาไทยตาม	
	ความเห็นของ กัญจนา สินธวานนท์ พงษ์ศรี เลชะวัฒนะ และ	
	นววรรณ พันธุมธา	36

บทที่	หน้า
4 คำจำกัดความ และประเภทของคำกริยาบอกการเคลื่อนที่ในภาษาไทย	38
คำจำกัดความของคำกริยาบอกการเคลื่อนที่ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้	38
การที่เกี่ยวกับคำกริยาบอกการเคลื่อนที่	39
การจำแนกประเภทของคำกริยาบอกการเคลื่อนที่โดยอาศัยการ พิจารณาความหมาย	43
การจำแนกประเภทย่อยของคำกริยาบอกการเคลื่อนที่โดยพิจารณา การปรากฏกับคำอื่น ๆ	47
5 สรุปผลการวิจัย และขอเสนอแนะ	95
สรุปผลการวิจัย	95
อภิปรายผลการวิจัย	102
ขอเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	109
ประวัติผู้เขียน	123

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเกณฑ์ในการจำแนกชนิดของคำกริยาของนักไวยากรณ์ต่าง ๆ	17
2	เปรียบเทียบลักษณะของคำกริยาอาการเคลื่อนที่ตามความเห็นของ ฟิลล์มอร์ ลองเอเคอร์ และ นิลเซน	32
3	เปรียบเทียบลักษณะคำกริยาอาการเคลื่อนที่ในภาษาไทยตามความเห็น ของ กัญจนา พงษ์ศรี และ นววรรณ	36
4	แสดงการปรากฏของคำกริยาอาการเคลื่อนย้ายซึ่งต้องปรากฏกับการก ผู้กระทำ โดยไม่จำเป็นต้องปรากฏกับคำกริยาอื่นหรือคำวิเศษณ์	48
5	แสดงการปรากฏของคำกริยาอาการเคลื่อนย้ายซึ่งต้องปรากฏกับการก ผู้ทรง-รับ โดยไม่จำเป็นต้องปรากฏกับคำกริยาอื่นหรือคำวิเศษณ์	50
6	แสดงการปรากฏของคำกริยาอาการเคลื่อนย้ายซึ่งต้องปรากฏกับการก ผู้กระทำ และต้องปรากฏกับคำกริยาอื่น หรือคำกริยาอื่นกับคำวิเศษณ์ ...	52
7	แสดงการปรากฏของคำกริยาอาการเคลื่อนย้ายซึ่งต้องปรากฏกับการก ผู้ทรง-รับ และต้องปรากฏกับคำกริยาอื่น	53
8	แสดงการปรากฏของคำกริยาอาการเคลื่อนย้ายซึ่งต้องปรากฏกับการก ผู้กระทำ และการกผู้ทรงรับ และต้องปรากฏกับคำกริยาอื่น	55
9	แสดงการปรากฏของคำกริยาอาการเคลื่อนย้ายที่ปรากฏในประโยคได้ โดยไม่จำเป็นต้องปรากฏกับคำกริยาอื่น	57
10	แสดงการปรากฏของคำกริยาอาการเคลื่อนย้ายที่ปรากฏในประโยคได้ โดยต้องปรากฏกับคำกริยาอื่น	60